

Río Umia



LONXITUDE: 70 km

SUPERFICIE DA CUNCA: 440,4 km²



This map illustrates the comarca of O Salnés, a coastal region in Galicia, Spain. The map is color-coded to distinguish between different administrative areas: O Salnés is shown in light blue, while surrounding comarcas like O Grove, O Barro, and O Ribeiro are in light green. The map includes numerous place names, such as Vilagarcía de Arousa, Cambados, and Pontevedra, and shows the coastline with various points of interest like Pta. Sequeira and Pta. Pedrarrubia. The map also indicates the location of the comarca's capital, Vilagarcía de Arousa, and the surrounding areas of O Grove, O Barro, and O Ribeiro.

CONCELLOS: Forcarei, A Estrada, Cuntis, Moraña, Campo Lameiro, Caldas de Reis, Barro, Portas, Vilanova de Arousa, Meis, Ribadumia, Meaño e Cambados

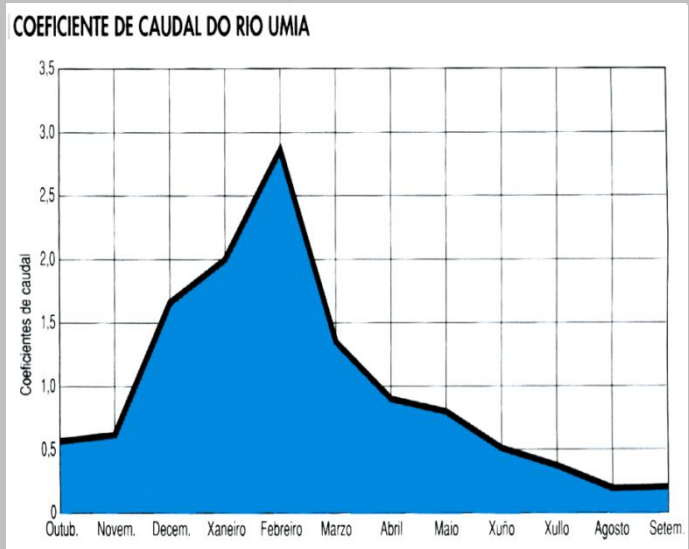
CLIMA

Oceánico húmido cunha marcada seca estival.



RÉXIME: Pluvial. O período de maior seca é en agosto. As augas máis altas corresponden a decembro-maio.

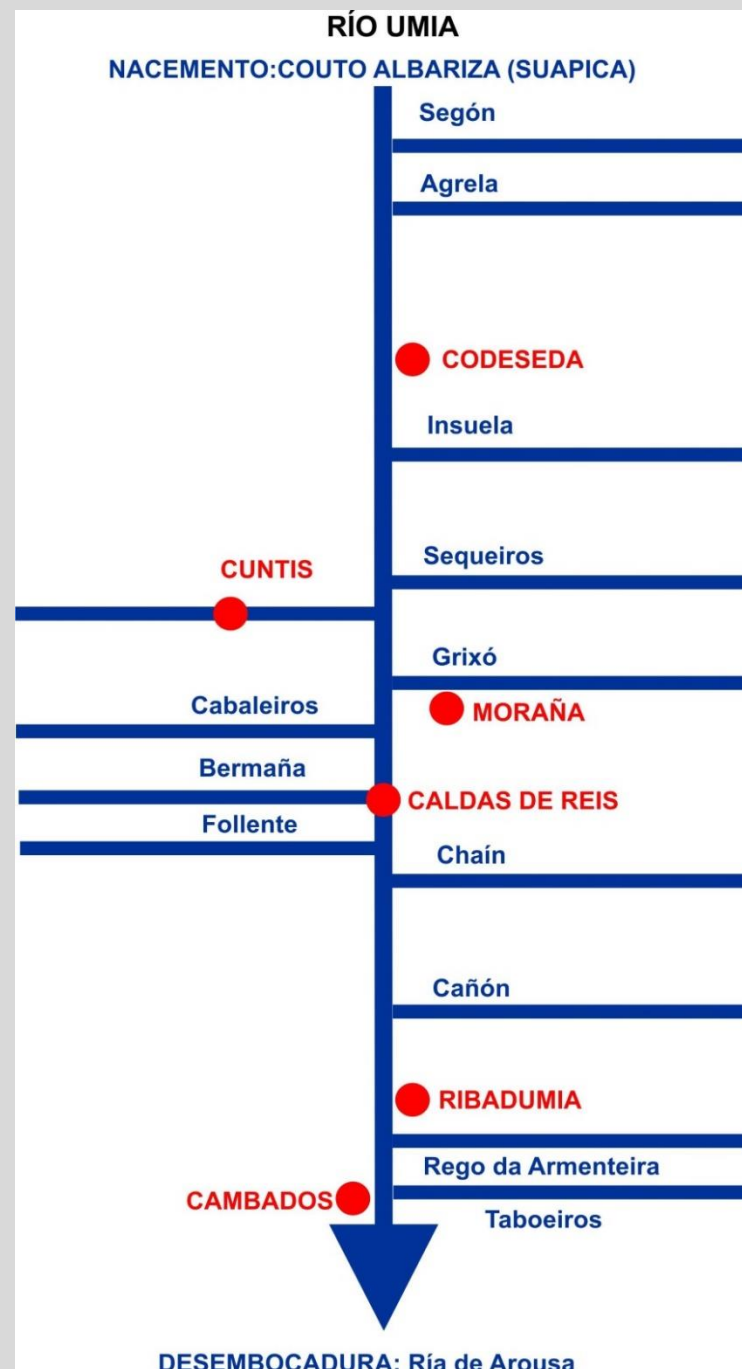
CAUDAL: absoluto: $8,9 \text{ m}^3/\text{s}$
relativo: $30,8 \text{ l s}/\text{km}^2$



O Umia recibe a achega duns 70 afluentes (regatos, regos e ríos)



O Rego da Armenteira xuntáñose co Umia



NACEMENTO: Lameiros da Reigosa, a 640 m de altitude, na aba do Couto Albariza (serra do Candán)



Lameiros da Reigosa



Graña de Umia



O Umia na Reigosa

Segón



Meavía





A Torre



Ribela



Abragán (Codeseda)



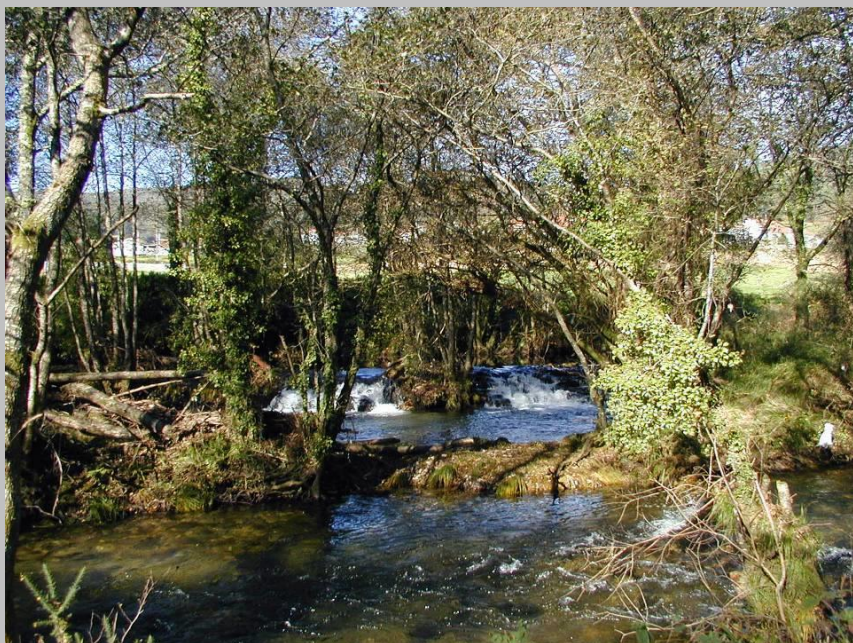
Presa de Parada (Codeseda)

**Rego das
Fervenzas,
afluente
do Insuela**



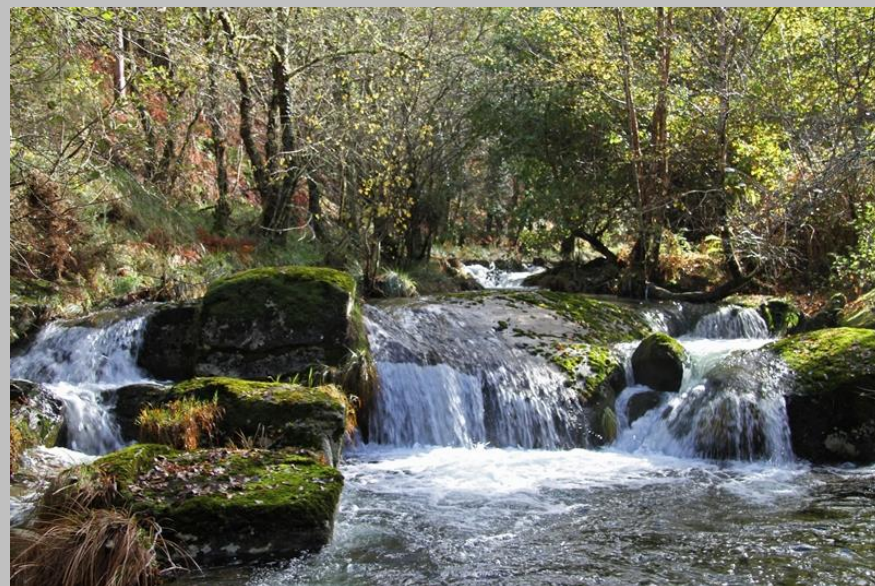
Insuela





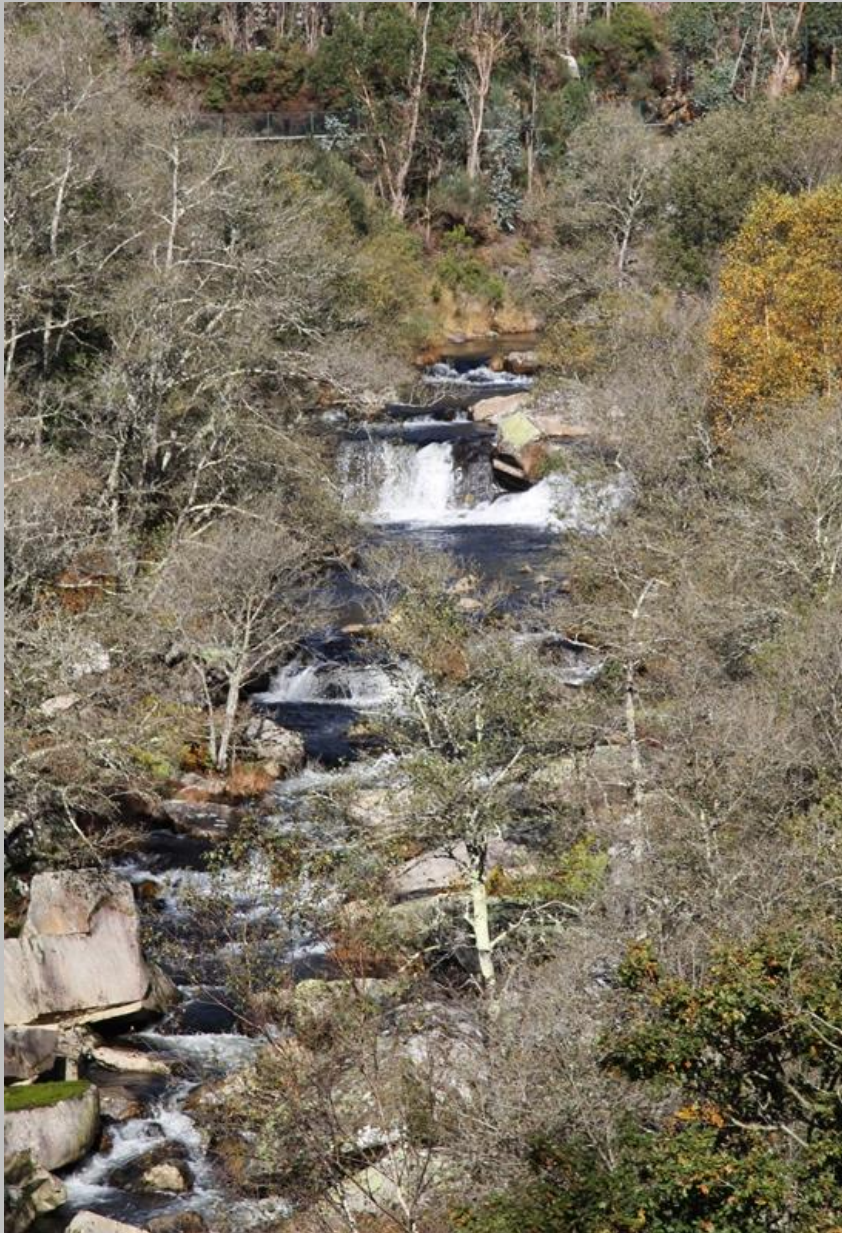
O Umia en Nodar

Barranco da Toxeira

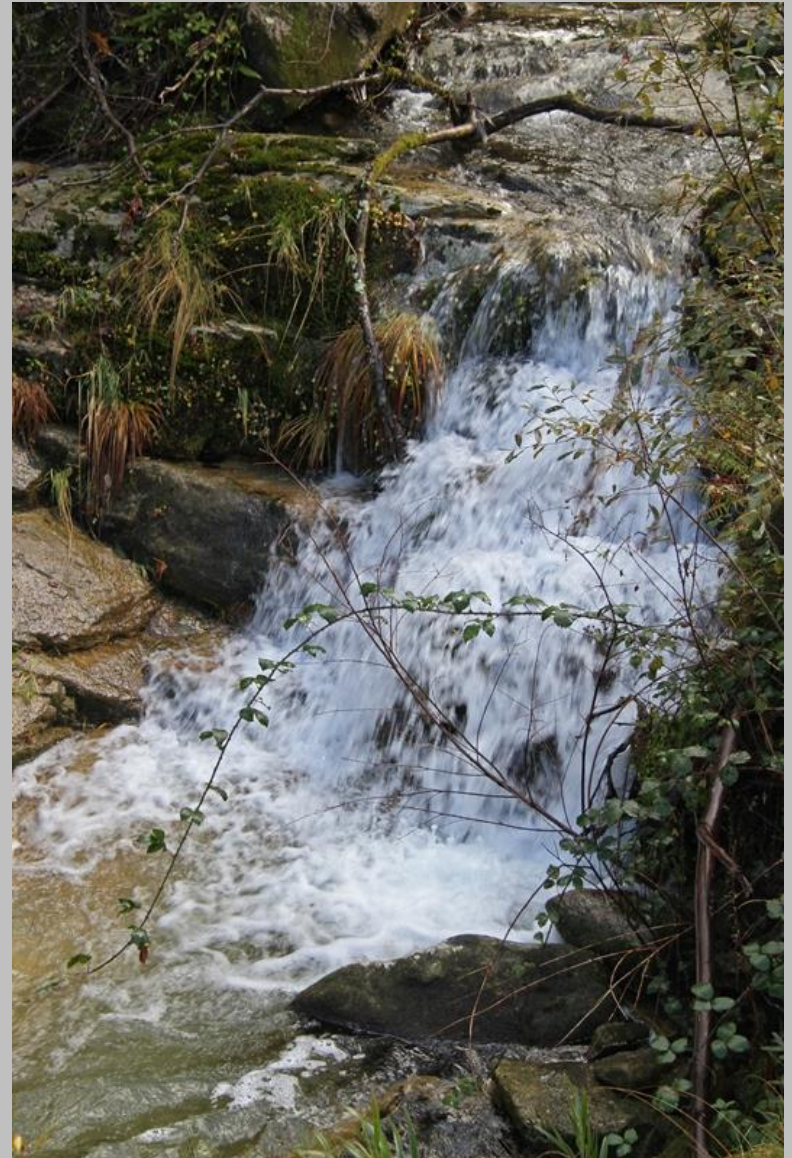


**Rego de Montillón,
afluente do Barranco da Toxeira**

Porto Arranco



O Umia na Goleta





**Rego de Fornos,
afluente do Sequeiros**

Pontillón



Sequeiros



Gallo

CUNTIS



Rego do Pazo, afluente do Gallo





Ponte Taboada



O Umia entre Moraña e Cuntis

Grixó

MORAÑA

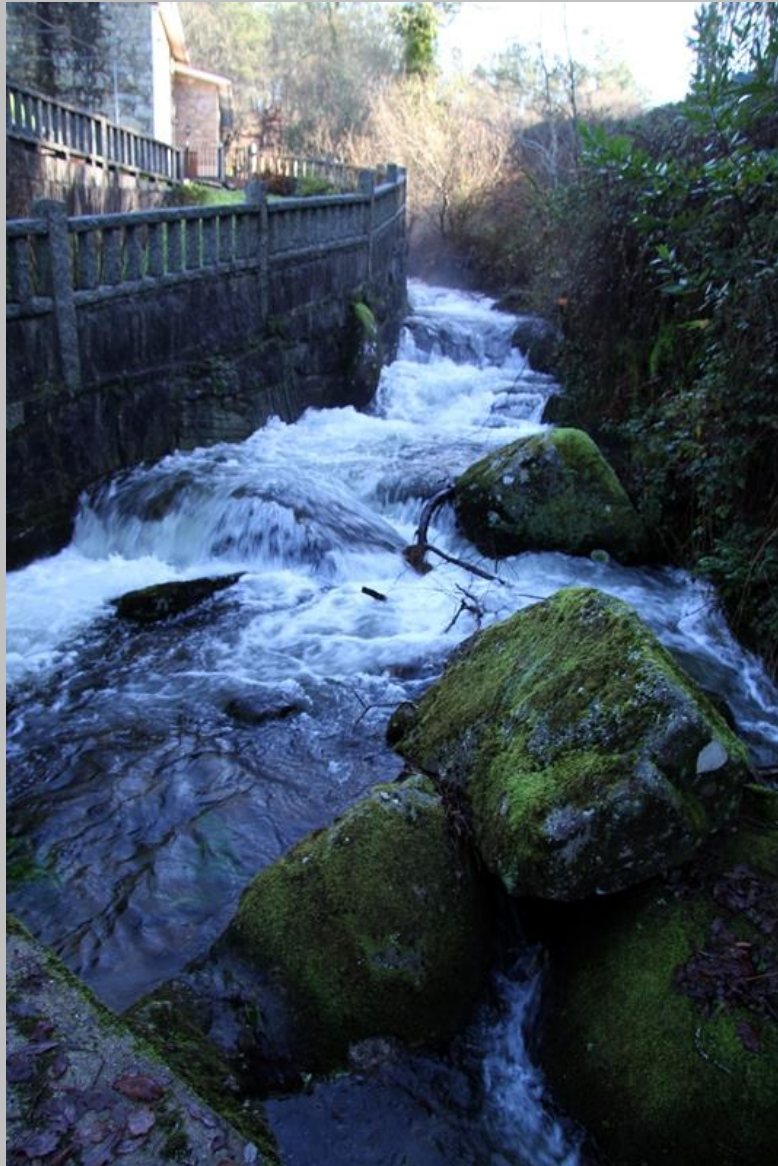


Encoro da Baxe



Segade (Caldas de Reis)

Bermaña



CALDAS DE REIS



Follente



Confluencia do Umia e o Chaín



**Río Gundeiro, afluente
do Agra (Chaín), en Moraña**

Chaín



Río Chaín en Portas



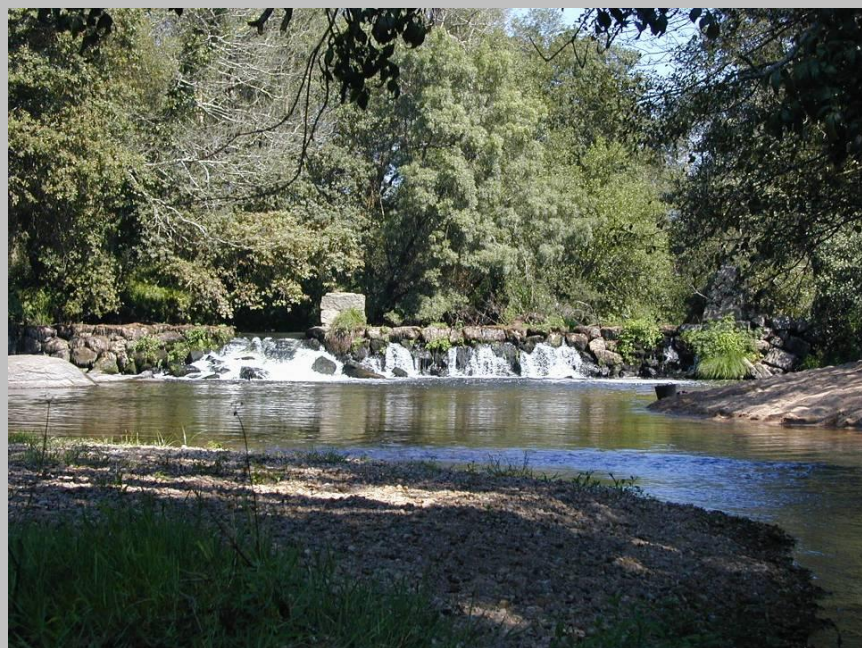
**Río Barosa, afluente
do Chaín, en Barro**



R o Barosa, afluente do Cha n (Barro)



O Umia en Portas



O Umia en Paradela (Meis)



**As Aceñas
(Baión-Vilanova de Arousa)**

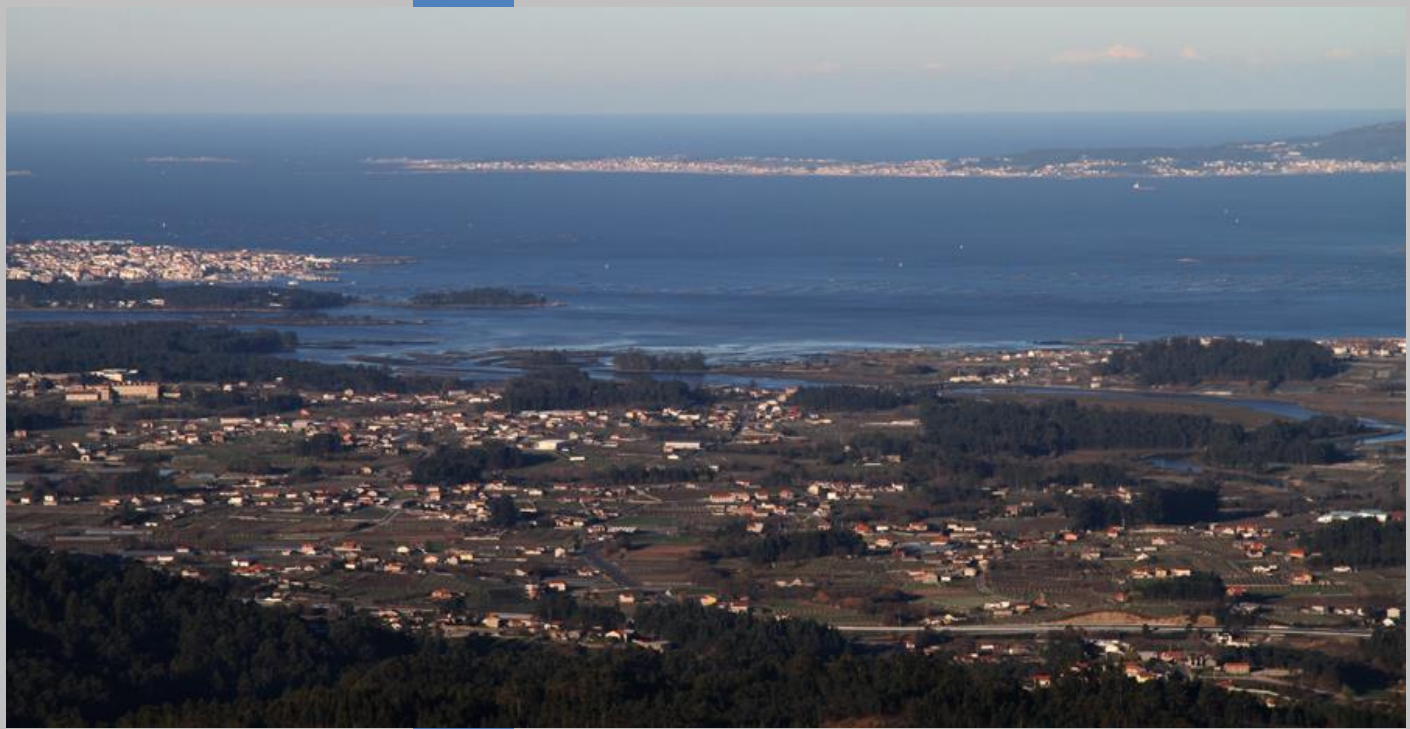
Cañón



O MOSTEIRO



O Salnés





PONTEARNELAS



Rego do Batán



Cabanelas (Ribadumia)



RIBADUMIA





Rego da San Salvador (Armenteira)

Armenteira



**Confluencia do Rego da
Armenteira e o Umia**

Taboeiros



**Rego de Taboeiros, Umia e
xunqueira de Sisán.**



Esteiro do Umia entre Cambados e Ribadumia



Esteiro do Umia entre Ribadumia e Cambados



DESEMBOCADURA: Ría de Arousa (Cambados)



Adela Leiro

Na desembocadura forma unha ampla zona de sedimentación (delta mareal) que da lugar aos ricos bancos marisqueiros do Serrido, en Cambados e ao seo do Umia, pechad polo Istmo da Lanzada e a Península de O Grove.



Delta mareal do Umia cos bancos marisqueiros de Cambados, Castrelo e O Grove.



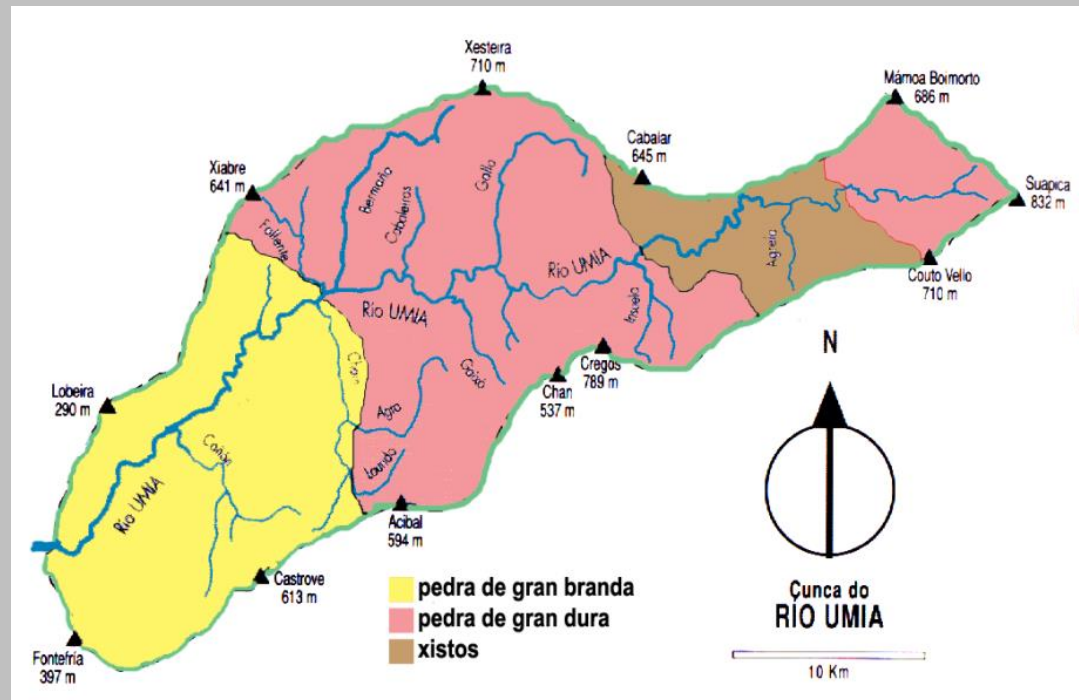
Areal do Serrido e Cambados

XEOLOXÍA

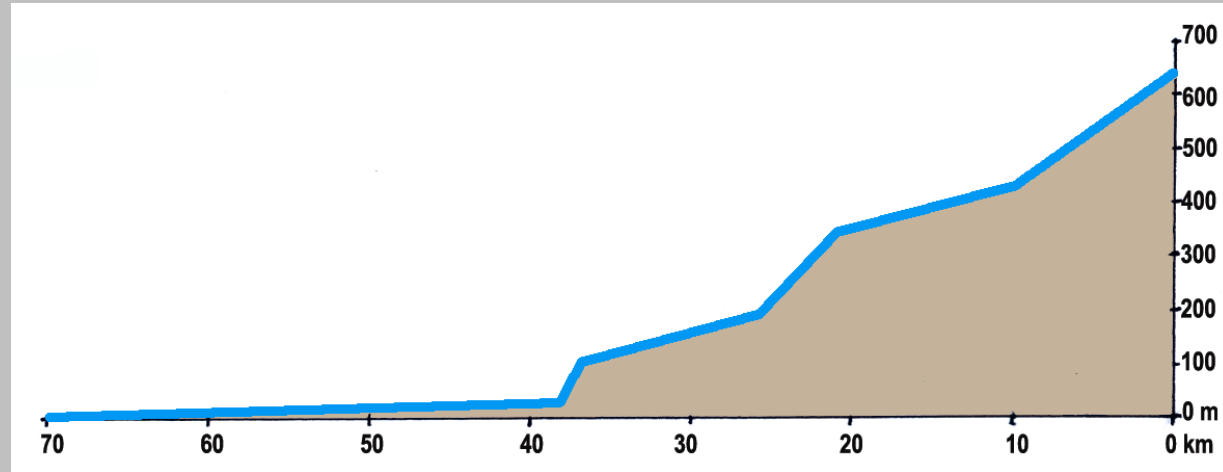
Na cunca do Umia atópanse pedras de gran e xistos (micáceos e cuarcíticos).

En case toda a cunca aparecen granitos: os de dúas micas na parte oriental e central e a pedra de gran biotítica da parte baixa da cunca, cunha facilidade de alteración que deu orixe ao amplo e chan val do Salnés.

O diferente grao de resistencia dos materiais da cunca conforman o relevo e determinan a amplitude do val do río e o seu perfil: nas zonas de xisto e pedra de gran branda o val é amplo. Nas de pedra de gran dura é sinuoso e estreito.



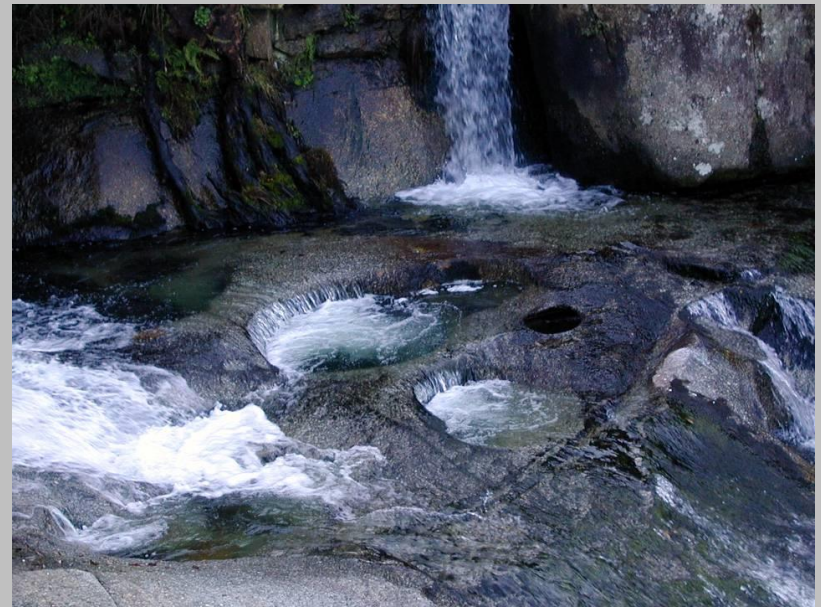
No perfil do río aparecen dous grandes tramos separados pola ruptura da pendente entre os dous tipos de pedra de gran da parroquia de Cesar (Caldas de Reis) e a falla meridiana de Galiza, zona na que se atopan saltos.



Río Umia (Segade)



Xistos



Pilancóns escavados nas pedras de gran duras e resistentes.



Terraza fluvial



Pedra de Gran blanda

**No curso alto do Umia e dos seus afluentes
abondan os rápidos e as fervezas.**



Río Umia (A Goleta)



Rego de Porto Arranco



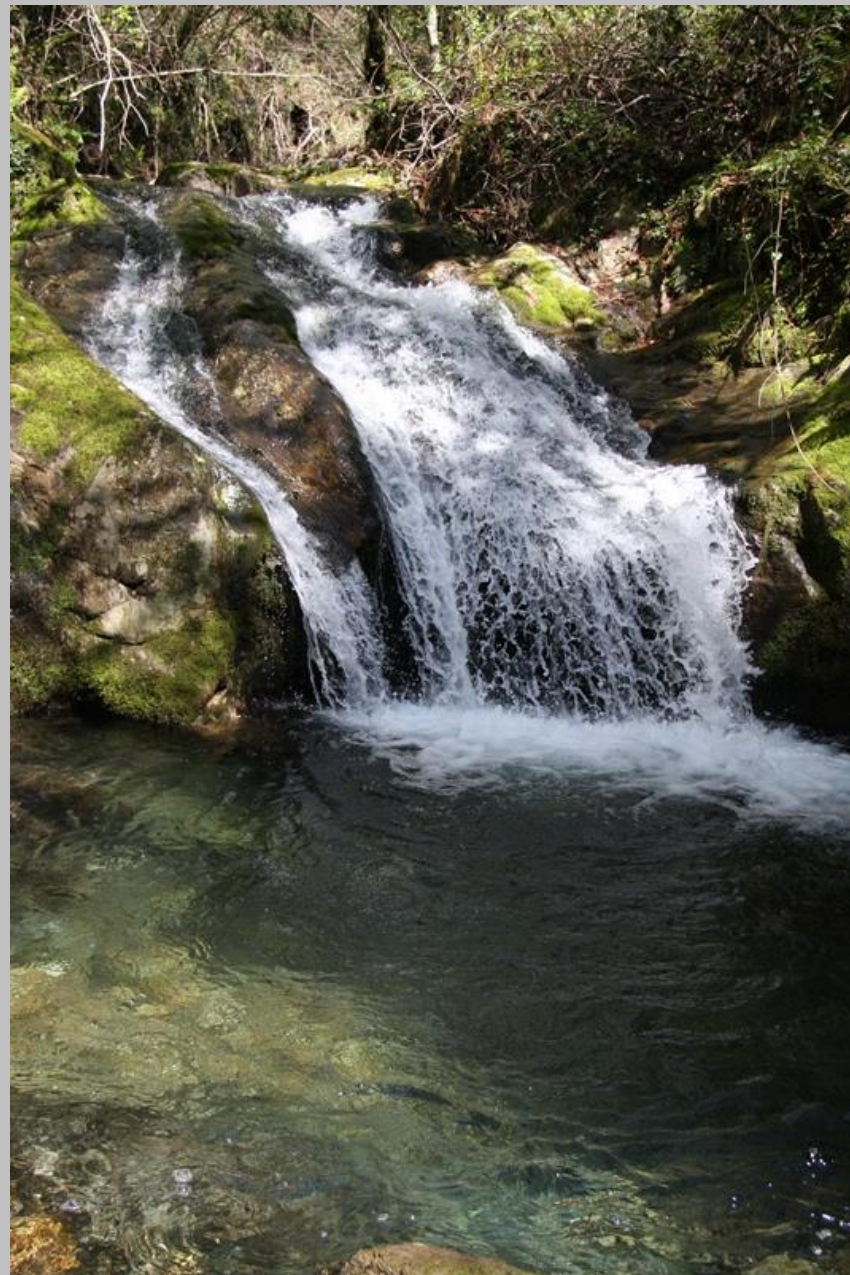
Rego da Armenteira



As Campaíñas, no Rego do Pazo, afluente do Gallo (Cuntis)



**As Laxes, no Río Gundeiro, afluente
do Agra (Chaín) en Moraña**



**Rego de Fornos,
afluente do Sequeiros**

FLORA

En gran parte das beiras do río consérvase bosque de ribeira con amieiras, salgueiros, freixos, sabugueiros, carballos, loureiros, silveiras, lúlulo, hedras... Na auga e nas beiras hai pé de boi, oucas, xuncos, molinias, fentos, carrizas,... Algunhas zonas están repoboadas con piñeiros e eucaliptos.





Calitriche



Oucas (*Ranunculus*)



Canaveiras (*Phragmites australis*)



Lentellas de auga (*Lemna* sp)

Amieira (*Alnus glutinosa*)





Freixo



Salgueiro



Sabugueiro



Toros de abelairas (*Corylus avellana*)



Froitos de abelaira



Bidueiral no curso alto



Carballeira



Pé de boi (*Oenanthe crocata*)



Espiga de auga





Lirio amarelo (*Iris pseudacorus*)



Amarelle (*Narcissus bulbocodium*)



Lúpulo (*Humulus lupulus*)



Herba salgueira, chuchameles (*Lonicera* sp)



Hedra (*Hedera hélix*)

Fentos





Vexetación de xunqueira

Xunco
(*Juncus efusus*)



FAUNA

Na auga atopamos lontras, troitas, espiñentos, lavancos, merlos rieiros, galiñolas, ras, saramagantas, pintafontes, mexillón de río e unha gran variedade de insectos e as súas larvas. Destaca a grande diversidade de aves acuáticas do esteiro, sedentarias e de paso.



Troitas



caracol de río



mexillón de río



cabalo do demo (*Aeshna*)



libeliñas (*Calopteryx*)





barqueiro



patinador ou zapateiro

larvas



frigáneas



libeliñas



plecoptero



lamprea (*Petromyzon marinus*)



espiñento (*Gasterosteus aculeatus*)



saramaganta galega (*Chioglossa lusitánica*)



pintafontes



ra vermella (rana temporaria)



estroza (*Hyla arborea*)



ra verde verde (*Pelophylax perezi*)



cobra de auga (*Natrix maura*)



merlo rieiro (*Cinclus cinclus*)



Lavancos (*Anas platyrhynchos*)



**Garza real
(*Ardea cinérea*)**



Rascón cos poliños (*Rallus aquaticus*)



Bilurico bailón (*Actitis hypoleucos*)



Garzota (*Egretta garcetta*)



**Gabitas
(*Haematopus ostralegus*)**

Lontra (*Lutra lutra*)



ESPAZOS PROTEXIDOS

O ESTEIRO DO UMIA forma parte do complexo “Umia-O Grove” considerado zona ZEPA (Zona de Especial Protección para as aves) e está acollida ao convenio RAMSAR. Forma tamén parte da Zona especial de Protección dos valores Naturais “LIC Ons-O Grove”.

FERVENZA DE SEGADE

Entorno natural declarado "paraxe Pintoresco" no 1962 polo Consello de Ministros.



APROVEITAMENTO

Abastecimento de auga para o consumo e actividades agrícolas e industriais; produción de enerxía, pesca, acuicultura, lecer...



Imaxe antiga de Caldas



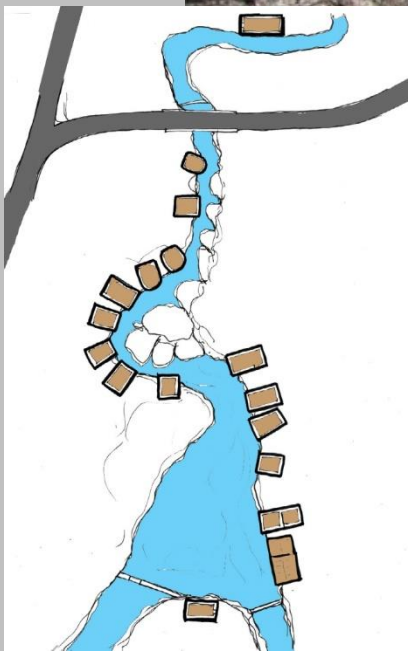
Barco den Ribadumia

Ao longo do percorrido do río Umia e dos seus afluentes podemos atopar un grande número de muíños. Só no concello de Caldas aparecen citados 124 na *“Guía para para o estudio dos muíños de auga na terra de Caldas de Reis”* (Leal, Cruces e Sanmartín).





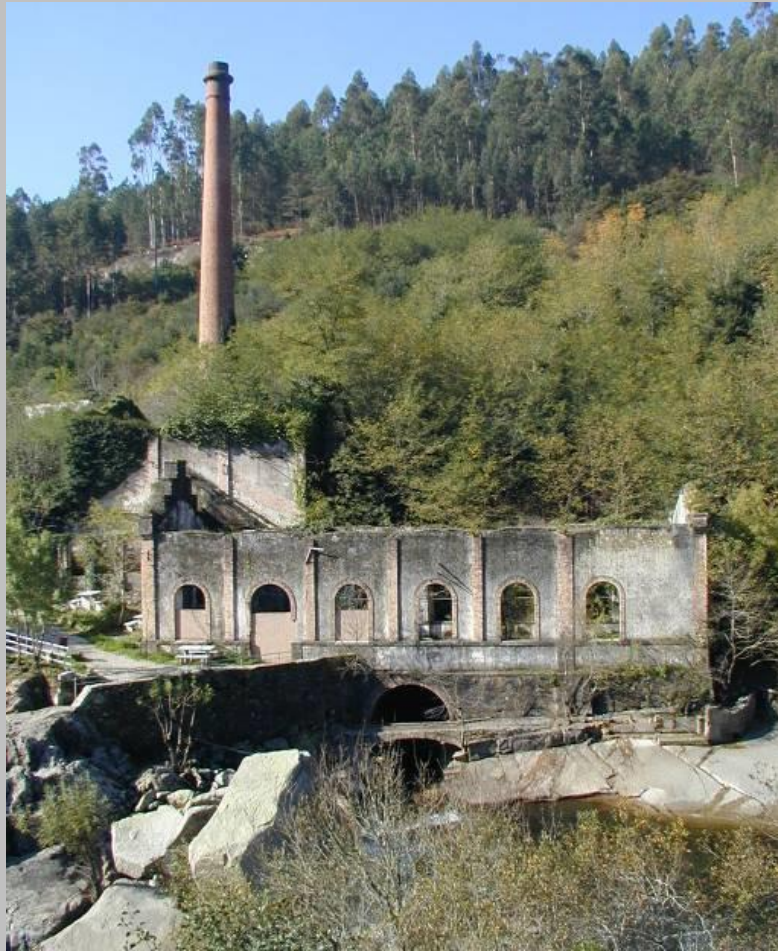
Muíños do Batán-Ribadumia



Grupo de Muíños no río Barosa, afluente do Chaín (2001)

APROVEITAMENTO HIDROELÉCTRICO

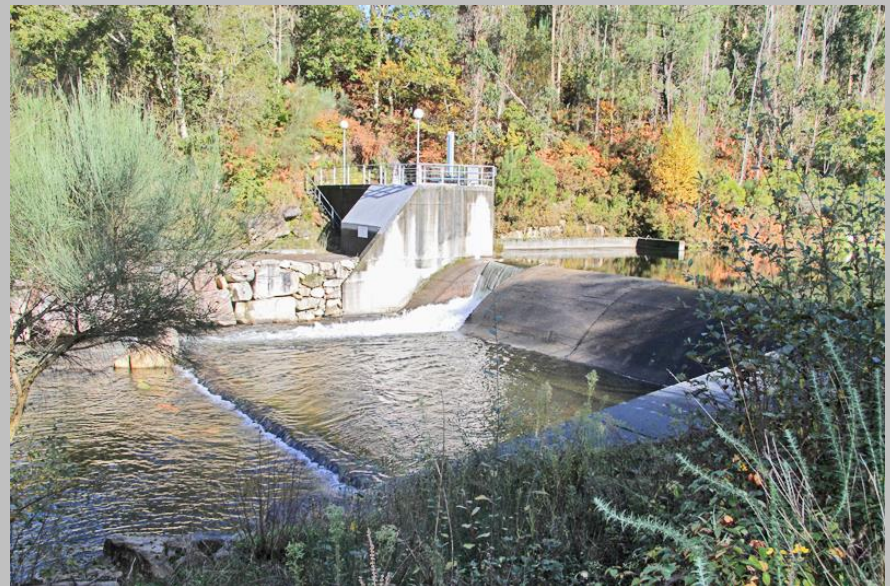
**Micentraís: A Goleta (A Estrada), Sebil (Cuntis)
Central do Umia (Caldas)**



**Fábrica da luz de Segade.
A primeira central hidroeléctrica de Galiza.
Funcionou entre 1874 e 1952.**



Fábrica da luz (Codeseda)



Presas e encoro dunha minicentral na Goleta



**Presa e encoro de Caldas
(imaxes de 2001)
Construída entre 1998 e 2000.**



**ABASTECIMIENTO
DE AUGA:**
Caldas, Baión,
Pontearnelas e
Cabanelas.





**Presas, canle e
acueduto de
Ponte Leira.
Construído hai
máis de 250 anos.
Colle a auga do
Umia en Ribela e
lévaa ao longo de
2 km para regar as
leiras de Parada.**





Piscifactoría, A Laxe (Moraña)



Nas beiras do Umia (Caldas de Reis) e do Gallo (Cuntis) hai fontes termais que se aproveitan en balnearios.



Caldas de Reis



Cuntis



LECER



DATOS HISTÓRICOS

Toda a área estivo moi poboada desde tempos prehistóricos como testemuñan os numerosos asentamentos castrexos, petróglifos, achádegos arqueolóxicos... Os fenicios instaláronse na desembocadura do Umia e aproveitaron as riquezas das salinas e explotaron o cobre e o estano.

En toda a cunca consérvase un rico patrimonio arqueolóxico, etnográfico e histórico artístico.



Torre de San Sadurniño, nas proximidades do esteiro do Umia, en Cambados. Restos dun antigo castelo destruído polos irmadiños que formaba parte do sistema de defensa e comunicación da entrada a Santiago.



A Barca (Cambados-Ribadumia)



Pontearnelas

PONTES

**Ao longo do seu percurso
pódese cruzar por 45
pontes, pontellas e pasais.**



Abragán (Codeseda)



As Aceñas (Baión Vilanova)



Caldas



Caldas



Río Bermaña(Caldas)



Paradola

TRADICIÓN

BAUTIZOS PRENATAIS

En Pontearnelas faise o rito do bautismo anticipado para que mulleres preñadas con antecedentes de malos partos teñan unha feliz xestación e parto.

Acoden á ponte na noite o sábado ás doce da noite, acompañadas de dous parentes homes que se sitúan a cada extremo da ponte impedindo o paso. O primeiro home que intente pasar será o “padriño” e el irá coller a auga ao río e verteráa sobre o ventre da muller encinta ao tempo que recita a fórmula do bautismo. Rematada a cerimonia celébrase unha comida sobre a ponte e logo a embarazada bota ao río, de costas á baranda e por riba dos ombros, o sobranche da comida, a louza e o resto dos utensilios.



CURIOSIDADES

EL UMIA: nome dun periódico aparecido en Cambados no 1907 que acadou nove números. Entre os seus colaboradores destaca Ramón Cabanillas.

SUSCRIPCION
Y CORRESPONDENCIA AL
ADMINISTRADOR

EL UMIA

PERIÓDICO INDEPENDIENTE, SE PUBLICA LOS DÍAS 5 Y 21 DE CADA MES

No se devuelven los originales

PRECIOS
SEMESTRE: 1'00 PTAS.
EXTRANJERO: 2'00
NÚM. SUELTO: 0'10.
PAGO ADELANTADO.

AÑO I

CAMBADOS 21 DE MAYO DE 1907

NÚM. 9

LITERATURA

*Salnés antergo e saudoso, terra sagra e petrucial
farta de séculos, chea de amor e dolor de nai.*

*Unha ermida cada castro, cada valgada un pinal,
cada camiño un cruceiro, cada recuncho un fogar.*

*Erbeiros e milleirales e viñas na terra chá;
o sol ó cair nas ágoas deixou o ceo a sangrar.*

*O Umia, canso, deitouse nas xunqueiras de Sisán;
o pai Castrove, na estrema, pon os ollos alén mar.*

...

*Terra de Salnés. Outono. A caída do serán.
Os carros na corredeira, chirra que te chirrarás.*



VENDIMA EN
SALNÉS
“Poesías
Ventureiras”
RAMÓN
CABANILLAS

PROBLEMAS

Contaminación por residuos urbanos (é unha zona densamente poboada), agrícolas e industriais; destrución da vexetación de ribeira por obras e explotacións agrícolas; alteración de ecosistemas e do caudal por encoros; presenza de especies invasoras (cangrexo de río americano, mimosas, peste de auga, fentos de auga (*Azolla*); eutrofización...



Depuradora de augas residuais



Varios municipios afectados sufren desde ayer cortes del suministro de agua

El vertido contaminante del Umia obliga a cerrar cautelarmente al marisqueo parte de la ría de Arousa

■ Pesca prohibió ayer cautelarmente el marisqueo en una zona entre O Facho (Castro), la isla de A Toxa y Cambados, ante la inminente llegada a la ría de Arousa del vertido que afecta al río Umia. Mientras, la comarca de O Salnés comenzó a sufrir cortes de agua. Los mu-

nicipios afectados se surtieron ayer de los depósitos generales, pero para hoy se prevé que se agoten todas las reservas. Medio Ambiente construye a marchas forzadas una tubería paralela al río que capta el agua en el tramo anterior al lugar del incendio y posterior vertido.

Los primeros análisis han detectado en el río xileno y otras siete sustancias químicas | 2 y 3



MARTINA MORÁN

Cinco kilómetros de río están cubiertos de agua verdosa y espuma

VERQUIDOS ACCIDENTAIS

Brentang, Caldas 2006

A explosión e posterior verquido de químicos ao Umia ocasionou a maior catástrofe ambiental, ata o momento



VITOR MATEO

Balsas con reactivos químicos para descontaminar el cauce fluvial

■ El proceso de descontaminación de las aguas del río Umia ha obligado a abrir cuatro balsas en la comarca de O Salnés. En ellas se almacena el vertido para evitar que llegue al mar y se le echan reactivos químicos que tienen por misión limpiar las aguas sucias. La Consellería de Medio Ambiente tiene «indicios claros» de que otra empresa aprovechó el vertido

al Umia para vaciar otros contaminantes al río. El Seprom ha detectado que sustancias diferentes a las que se escaparon de la empresa Benitag aparecieron en el cauce en la noche del pasado lunes. Los científicos entregarán mañana a la Xunta un plan para regenerar el río, pero no se prevé un dragado con palas, aunque sí trabajos de limpieza en suelos. | 2 y 3

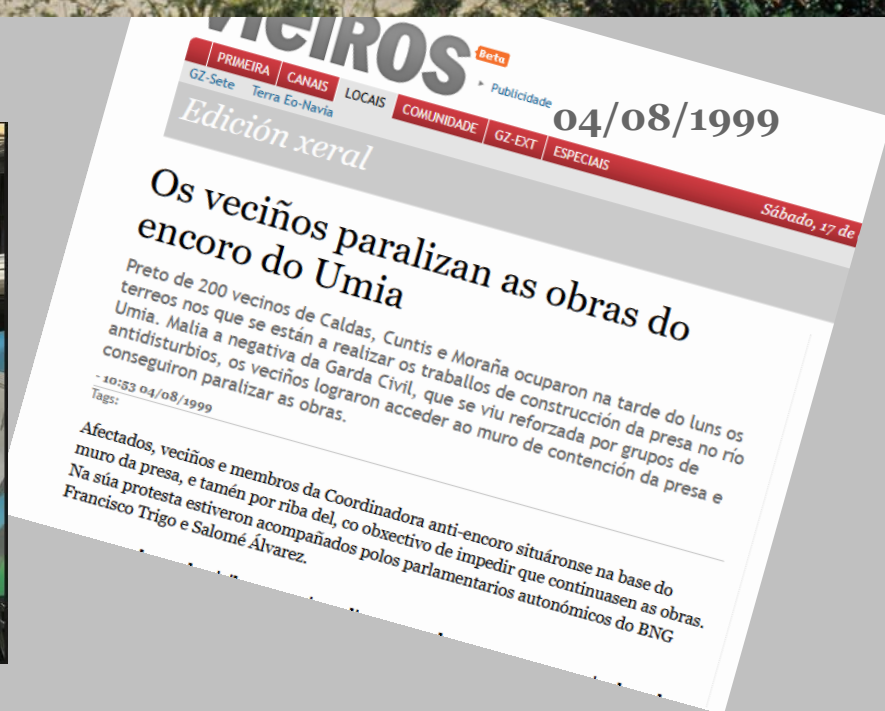


Construccions: encoros, muros, recheos...





A construción do encoro De Caldas recibiu moita contestación social

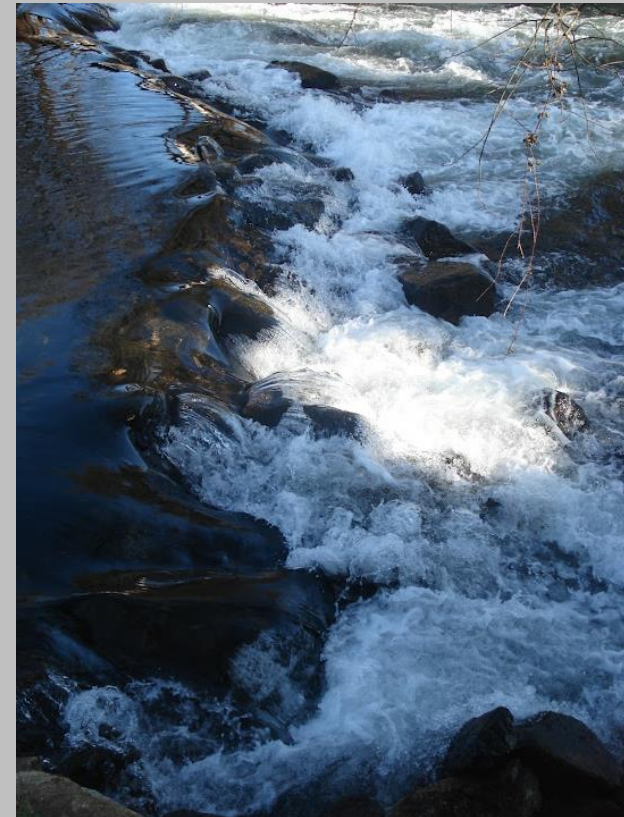




O máis recente e monstruoso, a barreira de pedras construída para a captación de auga da Toxa.

**O río é o que está á dereita e non hai máis.
(Outubro 2026)**

**Manifestación
contra este
despropósito**



Isto era o que había antes

Situación anterior - PNOA 2020



Situación actual - Setembro 2026



0 50 100 m

A horizontal scale bar with three segments. The first segment is black and labeled '0'. The second segment is white and labeled '50'. The third segment is white and labeled '100 m'.

AS AREIRAS DO UMIA

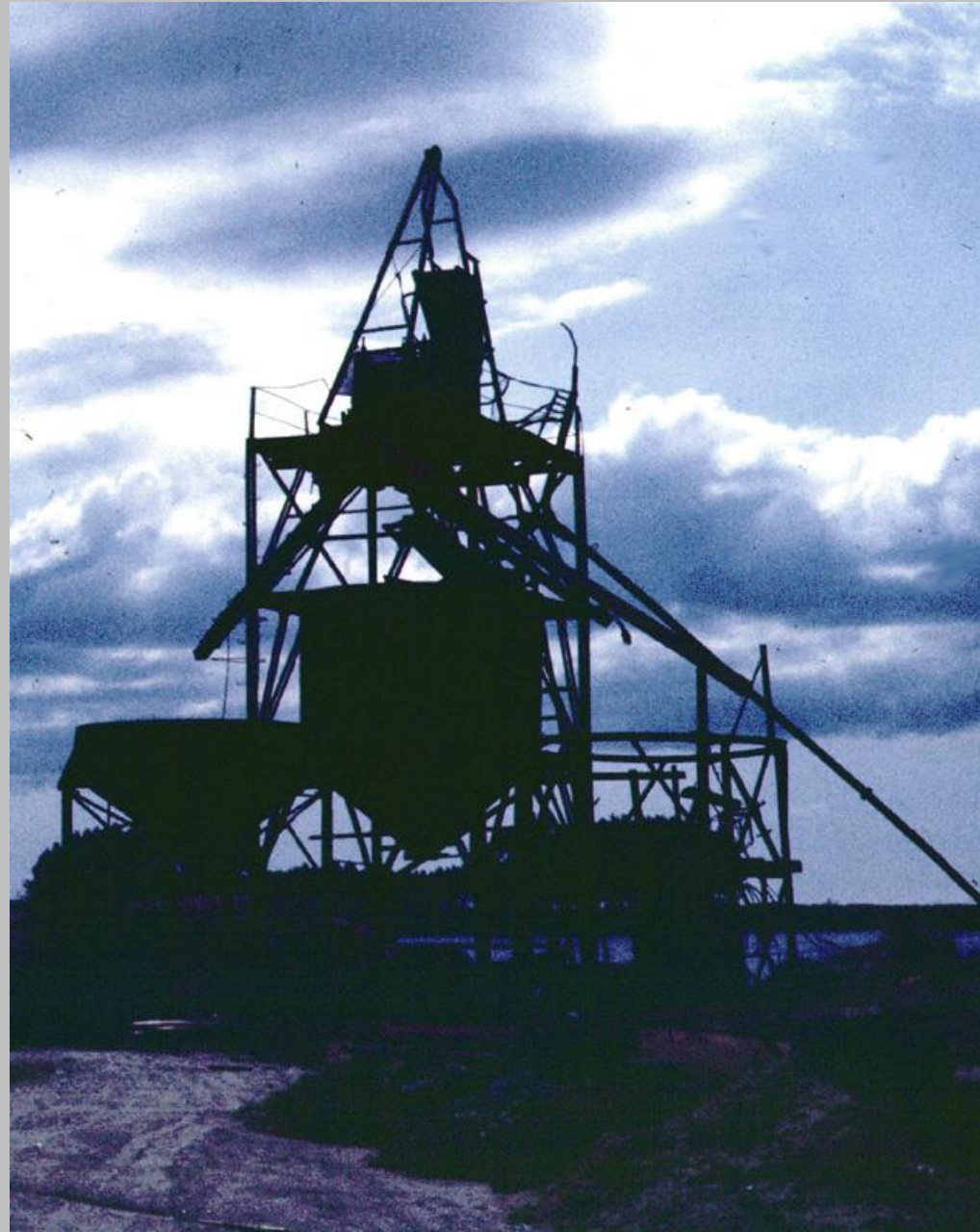
Desde a década de 1960 asentáronse en varios lugares do curso baixo do Umia (Cambados e Ribadumia) instalacións para a extracción de area o que causou problemas no río e nos bancos marisqueiros da desembocadura.



LAS MARISCADORAS DE CAMBADOS, “EN PIE DE GUERRA”

As mariscadoras de Cambados protagonizaron fortes mobilizacións no ano 1975. Grazas á presión social, conseguiron que se decretase a clausura definitiva das areeeiras.

Un fito fundamental na historia do asociacionismo mariñeiro e do ecoloxismo en Galicia.





**Eutrofización no
encoro de Caldas**

Enchentes



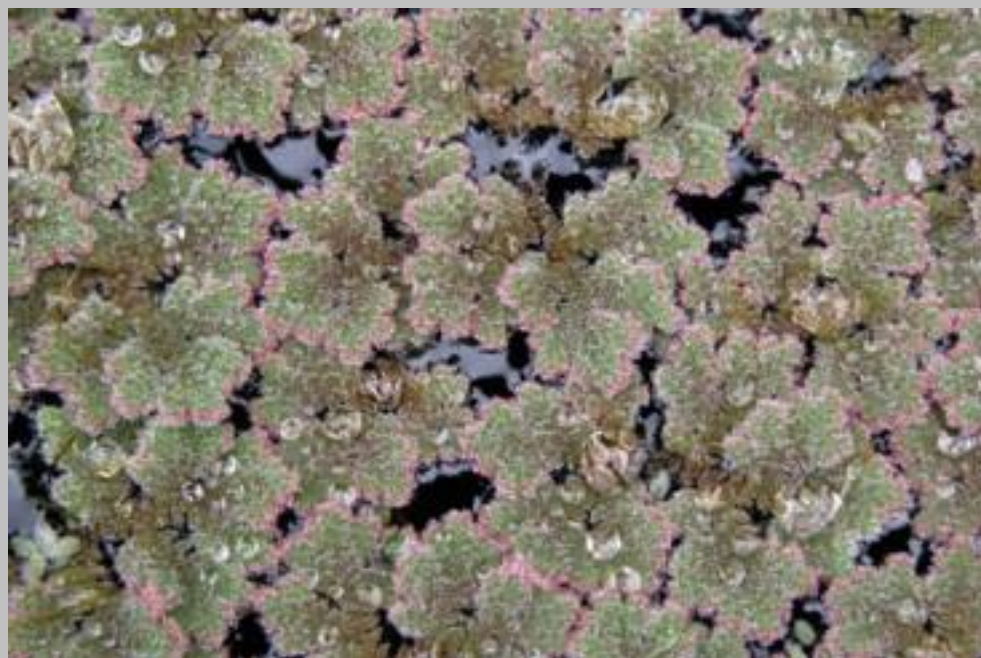
ESPECIES INVASORAS



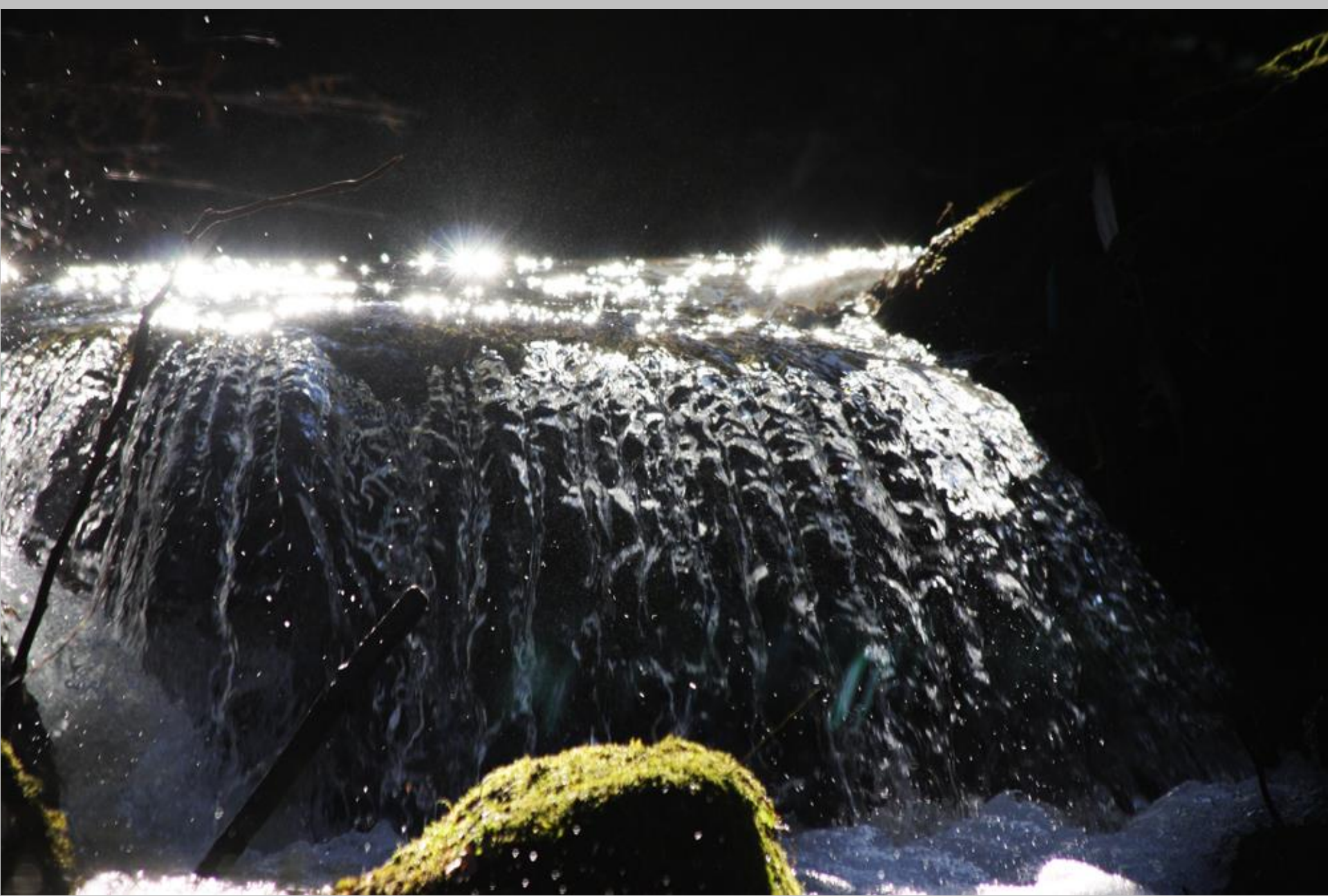
Cangrexo de río americano



Peste de auga (*Elodea*)



Fento (*Azolla*)



MONTAXE E FOTOS: Adela Leiro, Mon Daporta, Colectivo Ecoloxista do Salnés, Santi García
Realizado en 2013 e actualizado en 2026